

כ"ג תשרי, תשע"ה, 17.10.2014

גיליון מס' 429

פרשת בראשית

מנוחת הנפש ומנוחת הרגל

מאת הרב ליאור שיליאן, קיבוץ עין צורים

פרשת בראשית מלאה תהפוכות, עליות ומורדות, החטא רובץ על כל פתח והעונש אחריו. באחד מהם, חטאו של קין, אבקש לעיין: קין הוא ההורג הראשון המוזכר במקרא. חטא ההריגה הספוג בדמו של הבל מחלחל אל האדמה ומוליד אחריו גם את העונש לקין על האדמה:

וַעֲתָה אָרוּר אַתָּה מִן הָאֲדָמָה אֲשֶׁר פָּצְתָה אֶת פִּיהָ לְקַחֵת אֶת דְּמֵי אָחִיךָ מִיָּדְךָ: כִּי תַעֲבֹד אֶת הָאֲדָמָה לֹא תִסֵּף תֵּת לָהּ כֹּחַ לָךְ נָע וְנָד תִּהְיֶה בְּאָרְצְךָ: [בראשית ד, יא-יב]

כותרת העונש [או אולי הראשון לסעיפיו]: "ארור אתה מן האדמה...". סעיפי העונש:

1. האדמה לא תתן כחה לעובד אותה [קין].

2. חיים של נוודות [נע ונד תהיה בארץ]

למרות דברי התסכול של קין ["גְדוֹל עֲוֹנִי מִנְשֵׂא?"] והפחד כי ייהרג בעצמו, לא נראה מן הפשט כי ישנה הבטחה מאת ה' על הקלה בעונשו, אלא רק על הגנה מפוגעים ["וַיִּשֶׂם יְקֹוֹק לְקִין אוֹת לְבִלְתִּי הַכּוֹת אֹתוֹ כֹּל מִצְאוֹ"]. למרות זאת מתארים הפסוקים הבאים את שארית חייו של קין:

וַיֵּצֵא קִין מִלִּפְנֵי יְקֹוֹק וַיֹּשֶׁב בְּאֶרֶץ נוֹד קְדָמַת עֵדֵן: וַיֵּדַע קִין אֶת אִשְׁתּוֹ וַתֵּהָרֵם וַתֵּלֶד אֶת הַנּוֹף וַיְהִי בְנָה עֵיר וַיִּקְרָא שְׁם הָעֵיר כְּשֵׁם בְּנוֹ הַנּוֹף: [שם, טז-יז]

הקורא את הפסוקים הללו, תמה: "וישב"? "בונה עיר"? היכן היא ההבטחה: "נע ונד תהיה בארץ"?! אכן, יש שפרשו שחל מהפך בדרכו של קין, וממילא גם בעונשו. ר' יצחק קארו [דודו של ר' יוסף קארו, בעל ה'שולחן ערוך'] פרש באופן זה בספרו 'תולדות יצחק':

בעבור שהודה על חטאו, הסיר ממנו חצי ענשו, שגזר עליו נע ונד, וישב בנוד לבד ולא נע ונד, והיה לו קצת ישוב בקדמת עדן, וזהו וישב בארץ נוד.

לפי פירוש זה זוכה קין למעט קורת רוח לאחר שהודה בחטאו וזוהי סיבת ישיבתו בארץ נוד קדמת עדן.

אך ישנו גם פירוש אחר, פירוש הדורש את "נוד" לא כשם ארץ, אלא כשם הפעולה או כתיאור איכות ישיבתו בארץ – קין מבקש לשבת, אך לא ממש יושב. הוא יושב בארץ כנווד. ממילא אין סתירה בין תיאור ישיבתו של קין לתיאור עונשו. כך מפרש הרמב"ן על אתר:

שלא הלך בכל העולם, אבל באותה הארץ ישב, נודד תמיד, לא ינוח במקום ממנה כלל.

לשבת בארץ נוד פירושו לשבת ללא מנוחה. ביקש קין לשבת בשלוח ולא מצא מנוח לכף רגלו. באופן דומה מפרש הרמב"ן גם את הפסוק הבא. ניסוח הכתוב כי קין "בונה עיר" ולא "ויבן עיר" מביא להבנה שקין עסוק בבנייה כל הזמן, אין לו מנוחה לרגע:

כי היה כל ימיו בונה העיר, כי מעשיו ארוכים, יבנה מעט בטורח ועמל, וינוע וינוד מן המקום ההוא, ויחזור שם ויבנה מעט, ולא יצליח את דרכיו:

אדם הבונה את ביתו אינו בהכרח אדם שלו. יש שיאמרו שזמן בניית בית הוא זמן קשה, עמוס, מלחיץ, מלא בטרדות קטנות וגדולות. וכמו בית, כך הדבר נכון לכל מעשה או מפעל שהאדם עסוק בו בימי חלדו. איזו אנחת רווחה פולט אדם לאחר ססיים את מעשיו ויושב לו במנוחה בביתו. אך האם באמת יושב הוא בשלוח? ישיבתו שלו אינה ערובה לשוב נפשו. הוא יושב במקום אחד, אך נפשו תנדוד במקומות רבים.

בראשית ברא אלוקים את השמים ואת הארץ.

השמים שמים לה' והארץ נתן לבני אדם.

והארץ לבני אדם – לעבדה ולשמרה ואף על פי כן בגן עדן.

והארץ לבני אדם – לישב בה, ואף על פי כן תהו ובהו.

מנוחת נפשו של האדם אינה תלויה במנוחת רגלו. היא יכולה להתקיים גם בלעדיה. היא יכולה להיעדר גם בקיומה.

אנו נמצאים בראשיתה של השנה. איזו שנה צפונה לנו? השנה יכולה להיות שנה של עשייה ברוכה מתוך רוגע הנפש, ויכולה להיות גם שנה נטולת עשייה מתוך התרוצצות הנפש. מי יתן ונזכה להרבה עשייה מתוך ישוב הדעת והנפש.

**הרב ליאור שיליאן, רבה של עין צורים. משמש כר"מ בישיבת אמי"ת עמיחי
ברחובות. רב בארגון 'צהר'.**

אפשר לקבל את דף פרשת השבוע של הקיבוץ הדתי בדואר אלקטרוני או לראות אותו באינטרנט באתר של תנועת הקיבוץ הדתי בכתובת: www.kdati.org.il/parashat/hashavua.htm כדי לקבל את הדף כל שבוע בדואר אלקטרוני, יש לשלוח הודעה אל: webmaster@kdati.org.il ולרשום subscribe בעורת הנושא. כדי להפסיק, יש לכתוב unsubscribe בעורת הנושא. תגובות למאמרים וכן הצעות לכתוב מאמרים, יש לשלוח אל: amudim@kdati.org.il אתר האינטרנט של הקיבוץ הדתי: www.kdati.org.il